

HELYZETJELENTÉS: KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALATOK AZ ÉRSEKÚJVÁRI JÁRÁSBAN

STATUS REPORT: SMES IN THE TOWNSHIP OF ÉRSEKÚJVÁR

DOBAI KORCSMÁROS ENIKŐ egyetemi tanársegéd

Selye János Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Komárom, Szlovákia

Abstract

The economic power of SMEs is significant. Because of global slump some of theirs bankrupt. The aim of my essay is to introduce the currently situation of SMEs in township of Érsekújvár. The method I choose for my research is questionnaire method. I realized my research from April to August 2010 and I filled out my questionnaire in a group of 280 SMEs in township of Érsekújvár. By right of questionnaire the most stricken group of SMEs by the global slump is a group of SMEs offer services, they demonstrate 54% of decrease of their incomings. The economic situation is not so good in building industry in township of Érsekújvár, the rate of decline of their incomings is 50.3%. The machine industry demonstrated 43.1% of decrease of incomings, the decline of the same index in agriculture is 42%. The future plans of SMEs in township of Érsekújvár include the extensification of the group of their partners and the expansion of their business.

Bevezetés

A kis- és középvállalatok gazdasági jelentősége és szerepvállalása megkérdőjelezhetetlen. A gazdasági válság következtében számtalan – a vizsgált csoportba tartozó – vállalat ment csődbe Szlovákiában, és az általam vizsgálati területként megjelölt Érsekújvári járásban is. E rövid tanulmány célja pillanatképet adni az Érsekújvári járás kis- és középvállalatairól, azok helyzetéről a gazdasági válság velejáróinak következtében, valamint megmutatni, milyen terveket dédelgetnek a vállalat vezetői a jövőre nézve. Mindezt egy kérdőíves felmérésből nyert adatok segítségével.

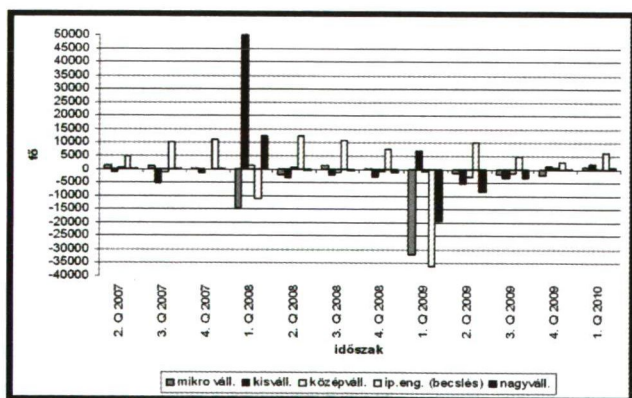
1. A válság hatása Szlovákia kis- és középvállalataira¹

A válság hatásainak elemzésére Szlovákia kis- és középvállalatainál a Szlovák Statisztikai Hivatal által közölt adatok segítségével kerül sor, melyek negyedéves bontásban mutatják a szlovák gazdaság alakulását. Annak ellenére, hogy a válság jelei 2008 utolsó negyedévében kezdetek mutatkozni, az igazán szembetűnő változás csak a 2009-es év első negyedévében mutatkozott.

¹ DZIANOVÁ, O.–MIKUŠ, E. (2010): *Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v I. štvrťroku 2010*. (2010.08.25, 12:46) Elérhető az interneten: http://portal.statistics.sk/files/Odborny/odb_410/el_publikacie/Vladna-sprava/statisticka-sprava/_1q_2010.pdf

A nyereség alakulása a KKV szektor nem pénzügyi vállalatainál 2008-ban mutatott nagy kilengéseket a 2007-es adatokhoz képest az egyes negyedévek összehasonlításában. A harmadik negyedévre várt legnagyobb nyereségnövekedés már 2008-ban csak a mikro-vállalkozásoknál valósult meg. A vizsgált vállalatok a megfigyelt időszak alatt a legnagyobb nyereséget 2008 második negyedévében érték el, majd ezt követően a harmadik és a negyedik negyedévben csökkenés következett be. Ezek alapján elmondható, hogy a válság a vállalatok nyereségességét szem előtt tartva 2008 második félévében kezdte éreztetni hatását. Nagymértékű nyereségesség-csökkenés jellemezte a szlovák KKV szektort 2009 első negyedévében is. Összehasonlítva 2008 és 2009 első negyedéves adatait elmondható, hogy mintegy 38%-al esett vissza a nem pénzügyi szektorba tartozó mikro-vállalatok nyeresége 2009-ben, a kisvállalatok nyereségének csökkenés 37%, a középvállalatoké pedig 61% volt. A pozitív fejlődés 2009 második negyedévében vette kezdetét. Ez a fejlődés a mikro- és középvállalatoknál azóta is folyamatban van, azonban a kisvállalatok 2009 utolsó negyedévtől kezdve újra hanyatlani kezdtek. A KKV szektor vállalatai fokozatosan alkalmazkodni kezdtek a megváltozott piaci körülményekhez, ezzel is bizonyítva rugalmasságukat, valamint azt a képességüket, hogy támogatják a gazdasági újjáélesztését.

A nem pénzügyi kis- és középvállalatoknál a bruttó termelés alakulása 2008-ban az azt megelőző évi adatokhoz viszonyítva nem mutat különösebb kilengést. Az egyes negyedéves időszakok alaposabb vizsgálata mellett a bruttó termelés alakulásának lassulása figyelhető meg 2008 utolsó negyedévében 2007 azonos időszakához viszonyítva. Az erőteljesebb visszaesés 2009 első negyedévében következett be. A mikro vállalatok bruttó termelése éves összehasonlításban – 2009 első negyedévének és 2008 első negyedévének adatait összehasonlítva – 33%-kal csökkent. A kisvállalatok esetében a visszaesés csupán 2%-os volt, a középvállalatok bruttó termelése vizsgált időszakban mintegy 16%-kal esett vissza. Az enyhe javulás 2009 második negyedévében következett be, ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy a szlovák kis- és középvállalatok bruttó termelése összesen nem haladta meg az előző év azonos időszakában mért értékeket. A mikro vállalatoknál 2009 második negyedévtől kezdve egészen 2010 első negyedévéig tart ez a javuló tendencia. A kisvállalatoknál jelenleg is visszaesést tapasztalható a bruttó termelés alakulásának területén. A középvállalatok esetében 2009 harmadik negyedévében enyhe visszaesésről számolnak be az adatok, azonban ettől az időszaktól kezdve egészen napjainkig javulás figyelhető meg.

1. ábra. A foglalkoztatottak számának negyedéves változása a vállalatok nagyság szerinti kategorizálása alapján

(Forrás: A Szlovák Köztársaság Statisztikai Hivatalának adatai alapján saját szerkesztés)

1. graph. The terminally change of employment people by the size of companies

Nagyon fontos megvizsgálnunk azt is, hogy hogyan befolyásolta a gazdasági válság a kis- és középvállalkozásokon belül a foglalkoztatottak számát. Negyedéves bontásban a vállalatok által foglalkoztatott egyének számának változását az 1. ábra szemlélteti. A létszámváltozásokat figyelembe véve elmondható, hogy 2008-ban a mikro vállalatok területén az első és a második negyedévben a foglalkoztatottak számának csökkenés volt megfigyelhető, míg a harmadik és negyedik negyedévben nőtt az alkalmazottak száma. A gazdasági válság a foglalkoztatottak számára kifejtett hatása 2009 első negyedévében volt érezhető jelentős mértékben, ugyanis a mikro vállalatok körében az előző negyedéhez képest mintegy 32 000 fővel kevesebb dolgozót alkalmaztak. Ebbe a vállalati kategóriába tartozó cégek esetében a leépítések – ugyan már kisebb mértékben – tovább folytatódtak egészen 2009 utolsó negyedévéig, majd 2010 első negyedévében a foglalkoztatottak számának enyhe növekedése volt megfigyelhető. A kisvállalatokban a foglalkoztatottak száma jelentősen megugrott 2008 első negyedévében, ekkor megközelítőleg 50 000 fővel több alkalmazottat foglalkoztattak ezek a vállalatok szlovákiai viszonylatban, mint az előző negyedévben, ugyanakkor 2008 folyamán fokozatosan csökkentették munkásaik számát. A foglalkoztatottak újabb létszámnövekedése ezeknél a vállalatoknál 2009 első negyedévében volt tapasztalható, majd az év második és harmadik negyedévében újabb visszaesés következett egészen az év utolsó negyedévéig. Azóta – negyedéves összehasonlításban – újra egyre több alkalmazottal rendelkezik ez a vállalatkategória.

A középvállalatok alkalmazottaik számát 2008 első és második negyedévében bővítették, majd a harmadik és negyedik negyedévben elbocsátották alkalmazottaik egy részét. Ez a fajta léppítés egészen 2009 harmadik negyedévéig tartott, majd az említett év utolsó negyedévéből kezdve ismét létszámgyarapodást könyvelhetnek el szlovákiai viszonylatban ezek a vállalatok. A nagyvállalatok ugyancsak kénytelenek voltak elbocsátani az alkalmazottaik egy részét, és így 2009 első negyedévében az előző negyedévi adatokhoz képest megközelítőleg 8300 fővel csökkent a szlovákiai nagyvállalati szektorban dolgozók száma. Ebben az időszakban számos iparüzési engedéllyel rendelkező egyén volt kénytelen visszaadni engedélyét, számuk megközelítette a 36 300 főt. Bizakodó képet mutat 2010 első negyedéve, ugyanis minden területen megfigyelhető a foglalkoztatottak számának növekedése az előző negyedéves adatokhoz képest.

2. A vizsgált régió behatárolása és rövid jellemzése

Az Érsekújvári járás kiterjedése 1 347,1 km². A lakosság létszáma a járásban 2008. december 31-i adatok alapján 146 345 fő, melynek nem szerinti összetételét tekintve kijelenthető, hogy a járás lakosságának 51,8 %-a nő. A vizsgált járás népsűrűségi viszonyait illetően megállapítható, hogy az Érsekújvári járásban ez az érték 109 fő/km². Az Érsekújvári járásban 62 település található, melyek közül három település rendelkezik városi ranggal, Érsekújvár (Nové Zámky), Párkány (Štúrovo) és Surány (Šurany).² A lakosság nemzetiségi összetételét illetően a 2008-as regionális statisztikai adatok alapján az Érsekújvári járás lakosainak mintegy 59,4%-a volt szlovák és 38,1%-a volt magyar nemzetiségű. A járás teljes népességének mintegy 0,64%-a vallotta magát roma nemzetiségűnek, s közel 1,86 %-a pedig egyéb (cseh, morva, ruszin, ukrán, német, lengyel, orosz) nemzetiségűnek.³

² Városi és községi statisztika (2008) Elérhető az interneten: <http://app.statistics.sk/mosmis/sk/run.html> (2010.08.10, 10:46)

³ Regionális statisztikai adatok (2008) alapján Elérhető az interneten: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/> (2010.08.11, 10:01)

1. térkép. Érsekújvári járás elhelyezkedése

(Forrás: http://sk.wikipedia.org/wiki/Okres_Nov%C3%A9_Z%C3%A1mk)

Map 1. The berth of township of Érsekújvár

Az Érsekújvári járás jelentősége számtalan területen megmutatkozik. Ennek egyik példája, hogy a 2002–2008-as időszakban olyan külföldi befektetők érkeztek a térségbe, mint a kábelokat és kötegelt vezetékeket előállító osztrák KROMBERG & Schubert vállalat Gútán, melynek köszönhetően mintegy 2300 új munkahely létesült a térségben élők számára, az égőket, valamint elektronikai cikket gyártó német OSRAM Slovakia Érsekújvárott, mely megközelítőleg 2000 embernek adott munkát, valamint egy az érsekújvári autóbussz-vállalatba történő magyarországi beruházásnak köszönhetően újabb közel 700 fő részére létesült munkahely. Szintén ebben az időszakban létesült Tótmegyeren (Palárikovo) a 44 hektáros területen elterülő ipari park, mely zöldmezős beruházásként valósult meg.⁴

1. táblázat. Az átlagos havi nominális bér nagysága az Érsekújvári járásban 2009-ben

(Forrás: ŠÚ SR alapján <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=1801> (2010.08.10, 16:49))

1. table. The nominal monthly rental in township of Érsekújvár in 2009

	EUR	INDEX SR = 100,0	INDEX 2009/2008
SZLOVÁKIA	744,5	100,0	103,0
NYITRAI KERÜLET	624	83,9	103,0
ÉRSEKÚJVÁRI JÁRÁS	623,37	83,7	101,1

2. táblázat. A munkanélküliség alakulása 2010. június 30-i adatok alapján az Érsekújvári járásban

(Forrás: Džník Slovensko és UPSVaR Nové Zámky alapján <http://www.dlznik.sk/>, http://www.upsvarn.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=54&Itemid=127)

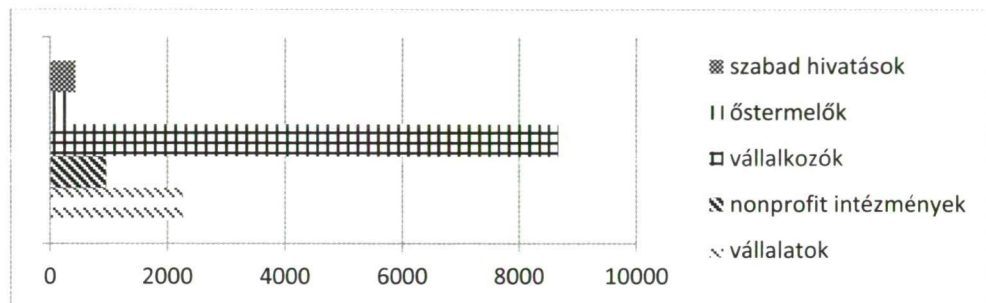
2. table. The unemployment rate in township of Érsekújvár by the data from 30. June 2010

	NYILVÁNTARTOTT MUNKANÉLKÜLIEK SZÁMA (FŐ)	VÁLTOZÁS AZ ELŐZŐ HÓNAPHOZ KÉPEST (FŐ)	%
SZLOVÁKIA	376 769	–164	12,34%
NYITRAI KERÜLET	45 651	+1608	11,72%
ÉRSEKÚJVÁRI JÁRÁS	8 957	–78	12,59%

⁴ Ing. Jozef Lanák: Nitriansky samosprávny kraj „Kraj investičných príležitostí” (2010) alapján Elérhető az interneten: http://www.unsk.sk/files/regionalny/Podklady/NSK_KIP.pdf (2010.08.11, 13:25)

A gazdaság szerkezetét tekintve megállapítható, hogy az Érsekújvári járást jellemzi a gépipar, a papírgyártás, a turizmus és a szolgáltatások elterjedése. Jelenleg az Érsekújvári járás gazdasági teljesítőképessége is elmarad a szlovákiai átlagtól, amit ebben az esetben is az átlagos havi nominális bér, valamint a munkanélküliségi ráta támaszt alá.

A következőkben az Érsekújvári járásban található egyes gazdasági alanyokat szám szerint hasonlítom össze (2. ábra). Az vizsgált régióval kapcsolatban megállapítható, hogy a járás 3234 jogi személye közül 2266 minősül vállalatnak, ami a nyilvántartott jogi személyek 70,07%-a, ezen kívül még 966 nonprofit intézményt tartanak itt számon.

2. ábra. Az egyes gazdasági alanyok számának alakulása az Érsekújvári járásban 2009.12. 1-i adatok alapján

(Forrás: A Szlovák Köztársaság Statisztikai Hivatalának adatai alapján saját szerkesztés)

2. graph. The number of economic subject in township of Érsekújvár by the data from 1st December 2009

Az Érsekújvári járásban a vállalkozók a fizikai alanyok 91,61%-át alkotják, ami 8 688 nyilvántartott vállalkozót jelent a járásban. A fizikai személyek csoportján belül az Érsekújvári járásban a regisztrált fizikai alanyok 3,82%-a (362 fő) őstermelő, és 4,58%-a (434 fő) szabad hivatású.

3. táblázat. A kis- és középvállalatok számának százalékos változása

(Forrás: A Szlovák Köztársaság Statisztikai Hivatalának adatai alapján saját szerkesztés)

3. table. Percental change of SMEs

		2005	2006	2007	2008	2009
0–19 fő	Érsekújvári járás	17,85%	18,10%	15,62%	21,44%	6,33%
	Nyitrai kerület	14,17%	17,11%	11,67%	21,57%	7,19%
20–49 fő	Érsekújvári járás	-8,33%	15,15%	-2,63%	5,41%	-12,82%
	Nyitrai kerület	-4,13%	1,89%	6,08%	3,49%	-7,23%
50–249 fő	Érsekújvári járás	-1,43%	2,90%	4,23%	0,00%	-6,76%
	Nyitrai kerület	-2,98%	1,68%	-0,82%	7,48%	-3,61%
250 fő fölött	Érsekújvári járás	0,00%	12,50%	0,00%	22,22%	0,00%
	Nyitrai kerület	1,69%	1,67%	3,28%	1,59%	-1,56%

A kis- és középvállalatok számának alakulását 2004 és 2009 között a Nyitrai kerületben, valamint a vizsgált Érsekújvári járásban a 3. táblázat szemlélteti. A vállalatok alkalmazotti létszám szerint történő csoportosítása nem az Európai Bizottság KKV-meghatározásának jegyében történt. Elsőként azon vállalatokat vizsgáljuk meg, melyek 20 főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztatnak. A Komáromi és az Érsekújvári járásban, valamint a Nyitrai kerületben egyaránt ezen vállalkozások száma – a 2008 őszén beköszöntő gazdasági válság

hatásának dacára – évről évre növekedett, a vállalatok többi csoportjánál ez nem figyelhető meg. Szám szerint 2009-ben az előző évi adatokhoz képest 9,36%-kal több ebbe a csoportba tartozó vállalat volt a Komáromi járásban, az Érsekújvári járásban ez a növekedés 6,33%-os volt, míg a Nyitrai kerületben 7,19%. Azon vállalatok köre, melyek alkalmazottainak száma 20 és 49 között van, 2009-ben szűkült a 2008-as adatokhoz képest a Nyitrai kerületben és az általam vizsgált két járásban egyaránt. Ez a negatív változás nagymértékben köszönhető a gazdasági válságnak. A Komáromi járásban ez a visszaesés 11,59%, az Érsekújvári járásban 12,82%, a Nyitrai kerületben pedig 7,23% volt. A közép-vállalatok körében – alkalmazotti létszám 50 és 249 fő közötti – 2009-ben szintén csökkenés figyelhető meg, melynek mértéke az Érsekújvári járásban 6,76%, a Nyitrai kerületben pedig 3,61%. A Komáromi járásban nyilvántartott közép-vállalatok száma nem változott 2009-ben az előző évhez képest.

Az Érsekújvári járásban 2004-től kezdve fokozatosan nőtt a járásban nyilvántartott nagyvállalatok száma, mígnem 2009-ben már 11 nagyvállalatot tartottak itt nyilván. A Nyitrai kerület egészét tekintve megállapítható, hogy a vizsgált időintervallumon belül 2004-től kezdve fokozatosan nőtt a kerület nagyvállalatainak száma egészen 2009-ig, amikor az előző évhez képest 1,56%-kal csökkent a nagyvállalatok száma ebben a térségben, szám szerint ez eggyel kevesebb nagyvállalatot jelent az előző évhez képest.

3. Kérdőíves felmérés

Kérdőíves felmérésem célja az volt, hogy reális képet kapjak az Érsekújvári járás kis- és közép-vállalatairól 2010-ban, a gazdasági válság árnyékában. A lekérdezés 2010 áprilistól 2010 augusztusig tartott két, a magyar–szlovák határ mentén elterülő járásba, pontosabban a Komáromi és az Érsekújvári járásban. A vizsgált mintát 512 megkérdezett kis- és közép-vállalat alkotja. A lekérdezés során különösen nagy figyelmet fordítottam arra, hogy csak olyan gazdasági szereplőket kérdezzek meg, melyek nem pénzügyi szektorban tevékenykednek, s melyek székhelye 1000 főnél nagyobb lélekszámú településen van. További hibátényezőként kell megemlíteni, hogy mivel nem az össze – a már vázolt kritériumoknak megfelelő – kis- és közép-vállalatot kérdeztem meg a Komáromi és az Érsekújvári járásban, ezért a kapott eredmények csak általánosan igazak az adott járások területére! A vizsgált két járás nem egyenlő arányban képviselteti magát a megkérdezettek között. Az összesen 512 kitöltött kérdőív 45,31%-a a Komáromi járásból származik, 54,69%-a pedig az Érsekújvári járást tükrözi. A továbbiakban az Érsekújvári járásban kitöltött kérdőívek eredményeit ismertetem, mintegy helyzetjelentést nyújtva a járás kis- és közép-vállalatairól.

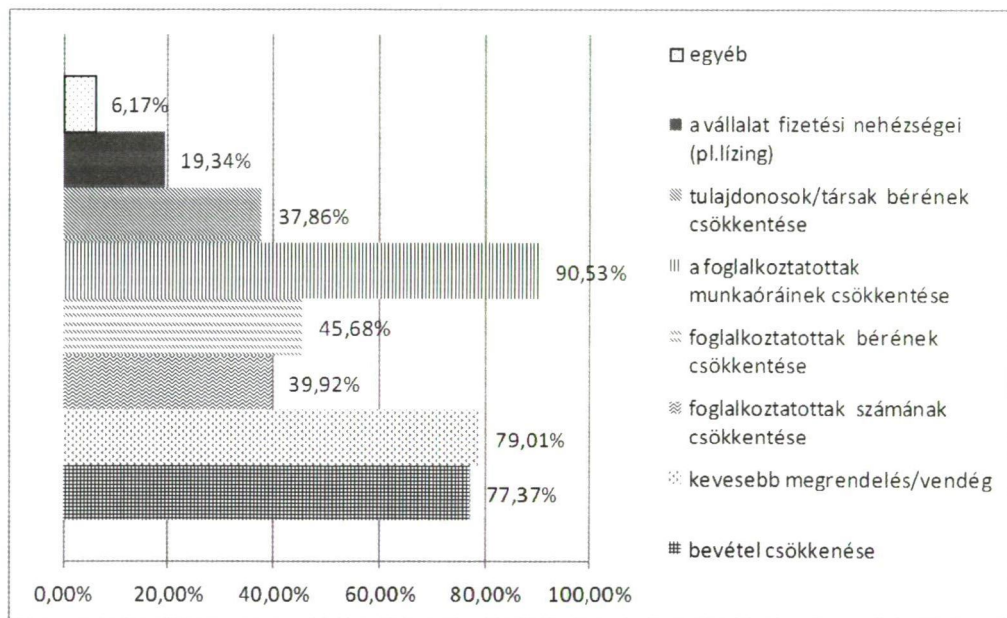
A kérdőív kiértékeléséből kiderül, hogy az Érsekújvári járásban a vállalatok körében uralkodó jogi formának számít a korlátolt felelősségű társaság megalapítása (a megkérdezett jogi alanyok 43,57%-a tartozik ebbe a csoportba). Ez a tény nagy mértékben magyarázható azzal, hogy a vállalatalapítás jogi folyamatát, az alaptőke nagyságát és a vállalkozó felelősségét tekintve ez a forma a legkönnyebb, leggyorsabban megalapítható és a legkevesebb kockázattal jár a vállalkozó személyes vagyonára való tekintettel.

Az Érsekújvári járásban megkérdezett vállalatok nagyság szerinti besorolásának tekintetében (az Eurostat besorolását figyelembe véve)⁵ elmondható, hogy azok 45,71%-a önfoglalkoztató, tehát nem rendelkezik alkalmazottal, a vállalat tulajdonosa iparüzési enge-

⁵ Az EURO STAT (EU statisztikai hivatala) által használt besorolás szerint megkülönböztetünk önfoglalkozókat (nincs alkalmazott), nagyon kis vállalkozásokat (0–9 alkalmazott, de a tulajdonos nem tartozik ide), kisvállalkozásokat (10–49 alkalmazott) és közép-vállalkozásokat (50–249 alkalmazott).

dély alapján vállalkozik, a vállalkozások 23,93%-a maximum 9 alkalmazottal rendelkezik. A gazdasági szektorhoz való tartozás tekintetében elmondható, hogy az Érsekújvári járás megkérdezett vállalatainak 36,43%-a az ipari szektorba tartozik, míg 33,93%-a a szolgáltatást nyújtók körébe.

A gazdasági válság kíméletlenül sújtotta a vizsgált térség kis- és középvállalatait is. A felmérés alapján a gazdasági válság által legjobban sújtott terület a szolgáltatást nyújtó vállalatok köre, amit átlagosan a bevétel 54%-os visszaesése jellemez, ezt követi az építőipar 50,3%-os, a gépipar 43,1%-os valamint a mezőgazdaság 42%-os bevétel csökkenéssel. A gazdasági válság hatására az Érsekújvári járás vizsgált vállalatai különböző képpen érzékelték a válságot, ahogyan azt a 3. ábra is szemlélteti, mivel az erre vonatkozó kérdésnél több alternatívát is megjelölhettek a megkérdezettek, ezért az egyes lehetőségek százalékban kifejezett összege több mint 100%. A vizsgált vállalatok vezetőségének 90,53%-a a foglalkoztatottak munkaóráinak csökkentével kapcsolatos intézkedéseket hozott a válság hatásainak enyhítése céljából, ugyanakkor a válság negatív következményei közé sorolható vizsgált vállalatoknál a foglalkoztatottak számának csökkentése (79,01%) valamint a vállalatok bevételeinek csökkenése is (77,37%).

3. ábra. A gazdasági válság negatív következményeinek megnyilvánulása az Érsekújvári járásban
(Forrás: saját kutatás)

3. graph. The negative effects of global economic crisis in township of Érsekújvár

A kérdőíves felmérés ugyan nem irányult a vizsgált vállalatok jövőbeli terveinek feltérképezésére, ugyanakkor a kérdőív kitöltése közbeni rövid beszélgetés alapján elmondható, hogy a vállalkozók elsődleges tervei között szerepel új partnerek keresése, valamint a már meglévő partnerekkel mélyebb kapcsolat kialakítása, ugyanakkor számos megkérdezett nyilatkozott akképpen, hogy a jövőben szeretné a vállalata tevékenységi körét bővíteni.

Összegzés

A gazdasági válság kíméletlenül sújtotta az Érsekújvári járásban megvizsgált kis- és közepes vállalkozásokat. Eme negatív gazdasági esemény hatására a vizsgált vállalatok vezetői számos intézkedést hoztak, melyek közül a legelterjedtebb a foglalkoztatottak munkaóráinak csökkentése, ugyanakkor a válság következtében a vállalatok kevesebb megrendelést kaptak, s nagymértékben csökkentek a bevételeik is. Az Érsekújvári járásban a gazdasági válság által legjobban sújtott terület a szolgáltatásokat nyújtó vállalatok köre, amely mintegy 54%-os bevételcsökkenést mutatott ki. Ezt az ágazatot szorosan követi az építőipart képviselő cégek csoportja, melyeknél a bevételek 50,3%-al esett vissza a gazdasági válság hatására. Jelentős bevételcsökkenés jellemzi a gépipar (43,1%) valamint a mezőgazdaság (42%) területén tevékenykedő vállalatokat is. A járásban megkérdezett kis- és középvállalatok vezetőinek elsődleges tervei között szerepel új partnerek keresése, valamint a már meglévő partnerekkel mélyebb kapcsolat kialakítása, ugyanakkor számos megkérdezett nyilatkozott akképpen, hogy a jövőben szeretné a vállalata tevékenységi körét bővíteni.

Felhasznált irodalom

- Dzianová, O.–Mikuš, L. (2010): Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 1. štvrťroku 2010. (2010. 08. 25, 12:46) Elérhető az interneten: http://portal.statistics.sk/files/Odborny/odb_410/el_publicacie/Vladna-sprava/statisticka-sprava/_1q_2010.pdf
- Városi és községi statisztika (2008) Elérhető az interneten: <http://app.statistics.sk/mosmis/sk/run.html> (2010. 08. 10, 10:46)
- Regionális statisztikai adatok (2008) alapján Elérhető az interneten: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/> (2010. 08. 11, 10:01)
- Ing. Jozef Lanák: Nitriansky samosprávny kraj „Kraj investičných príležitostí“ (2010) alapján Elérhető az interneten: http://www.unsk.sk/files/regionalny/Podklady/NSK_KIP.pdf (2010. 08. 11, 13:25)